

Lichenen in Veere: 115 soorten in een kilometerhok

A. (André) Aptroot

Gerrit van der Veenstraat 107, 3762 XK Soest (aptroot@cbs.knaw.nl)

Abstract: Lichens in Veere: 115 species in one square kilometer

In the historic town of Veere (prov. Zeeland), 115 lichen species were found within 1 sq. km. Unexpected records include *Lecidella elaeochroma* on brick wall. The following are among the new records to the whole province of Zeeland: *Opegrapha areniseda* on church wall and *Caloplaca thallincola* and *Parmelia mougeotii* on basalt of the former seadyke.

Op 20 september 2003 werd een lichenologische wandelexcursie gehouden in het stadscentrum van Veere. Het was al bekend, van een eerder bezoek door Kok van Herk in 1999, dat de monumentale oude kerk rijk aan korstmossen was, evenals de vele oude muren in het centrum. Ook zijn er kleine restanten van de oorspronkelijke oeverbeschoeiing van het Veerse Meer, met bovenaan de kalkrijke Vilvoordse zandsteen, en onderaan bazalt. Omdat het punt zich goed leent voor een educatieve excursie en omdat er altijd meer te vinden is werd deze excursie georganiseerd. Het weer en de opkomst waren goed, met o.a. Dries van den Broeck en Dirk Jordaens uit België, Rienk Bijl, Leo Spier, Bertus Torenbeek, Pieter-Paul van Laake, Maaïke Vervoort, Kok van Herk en André Aptroot uit Nederland.

De kerk was met 60 soorten, waaronder grote hoeveelheden *Dirina stenhammarii* en *Placopyrenium trachyticum* (genoeg voor iedereen), best rijk. De grootste verrassing was de vondst van *Opegrapha areniseda*, die in Nederland tot dusverre alleen bekend was uit Friesland, Wieringen en Wilsum vlakbij Kampen. Een vondst in Zeeland is nogal een forse uitbreiding van het bekende verspreidingsgebied. Overigens zijn er wel vondsten bekend van Zuid-West Engeland en Normandië. Verrassend was de aanwezigheid van enkele normaal epifytische soorten, zoals *Lecanora chlarotera*, op een bakstenen muur van een school vlakbij de kerk, en op een de muur rond de kerk stond zelfs *Lecidella elaeochroma*. Op een oude muur bij een parkeerterreintje vlakbij de kerk werden nog diverse soorten gevonden die op de kerk zelf niet voorkwamen, zoals *Bacidia egenula*, *B. neosquamulosa* en *Lempholemma polyanthes*.

Hoewel er niets bijzonders op de bomen werd gevonden, was er wel een grote diversiteit en werden probleemloos bijvoorbeeld 8 verschillende

Parmelia soorten gevonden en de net die week als nieuw voor de wetenschap beschreven *Bacidia adastr*a Sparrius & Aptroot.

De restanten van de zeedijk zijn kleurrijk begroeid met veel *Toninia aromatica*, *Caloplaca maritima* en *Verrucaria macrostoma* op de Vilvoordse zandsteen, en veel *Candelariella vitellina*, *Buellia aethalea* en *B. ocellata* op de bazalt. Onderaan, tegen de waterlijn zat nog een hele baan van de aan zeewater gebonden *Verrucaria erichsenii*, en op hout ertussen groeiden *Caloplaca britannica* en *C. maritima*. Ook de maritieme *Caloplaca marina* komt nog voor, alleen bovenaan op de kalksteen. Verrassend was de vondst van een exemplaar van *Caloplaca thallincola*, die naast de erop lijkende *C. flavescens* voorkwam op bazalt, vrij onderaan. De eerste is een sterk achteruit gegane maritieme soort, die alleen bekend was van het Waddengebied (en vroeger van de IJsselmeerkust). Ook onverwacht was de vondst van *Parmelia mougeotii*, die rijkelijk voorkwam op wat hoger gelegen bazalt. Van deze twee soorten, van *Opegrapha areniseda* en van diverse recent beschreven soorten betreft het de eerste vondsten in de hele provincie Zeeland. Nog aardiger is het aantal soorten: hoewel er geen systematisch waarnemingsproject van korstmossen loopt dat soortenlijsten van kilometerhokken verzamelt, zijn er veel soortenlijsten. Het is nog niet eerder voorgekomen dat een soortenlijst van één enkel kilometerhok de 100 passeerde: meestal ligt bijvoorbeeld een soortenrijke kerk niet ook nog vlakbij een soortenrijk ander milieu. Andere punten met hoge aantallen zijn bijvoorbeeld het hunebed van Gasteren met de Gasterense Duinen, en de havendam op Terschelling met aangrenzende duinen. Deze gebieden herbergen wel meer Rode Lijst-soorten dan Veere, maar in totaal minder soorten (voorzover bekend).

Alle vondsten zijn gedaan op 20 september 2003 in Veere, in km-hok 35/396.

Legenda substraten

k = op kerk; m = op andere muren; s = op schors van bomen; v = op dijk van Veerse meer

Anisomeridium polypori s **Aspicilia calcarea** m **Aspicilia contorta** mv **Bacidia adastr**a s **Bacidia caligans** m **Bacidia egenula** m **Bacidia neosquamulosa** m **Buellia aethalea** v **Buellia ocellata** v **Buellia punctata** s **Caloplaca aurantia** km **Caloplaca britannica** v **Caloplaca chlorina** v **Caloplaca citrina** kmv **Caloplaca coronata** v **Caloplaca decipiens** m **Caloplaca flavescens** kmv **Caloplaca flavocitrina** kmv **Caloplaca holocarpa** m **Caloplaca lithophila** m **Caloplaca marina** v **Caloplaca maritima** v **Caloplaca rudenum** km **Caloplaca saxicola** km **Caloplaca teicholyta** km **Caloplaca thallincola** v **Candelaria concolor** s **Candelariella aurella** km **Candelariella medians** km **Candelariella reflexa** s **Candelariella vitellina** kmsv **Catillaria chalybeia** kmv **Catillaria lenticularis** k **Cladonia fimbriata** km **Cliostomum griffithii** s **Collema crispum** v **Diploicia canescens** kmsv

Diplotomma alboatrum kv **Dirina stenhammarii** k **Evernia prunastri** s **Hyperphyscia adglutinata** s **Hypogymnia physodes** s **Hypogymnia tubulosa** s **Lecania erysibe** mv **Lecania rabenhorstii** kmv **Lecanora albescens** kmv **Lecanora campestris** kmv **Lecanora chlarotera** ks **Lecanora conferta** k **Lecanora conizaeoides** s **Lecanora crenulata** km **Lecanora dispersa** kmsv **Lecanora expallens** s **Lecanora flotowiana** k **Lecanora hageni** kmsv **Lecanora horiza** km **Lecanora muralis** kmv **Lecanora orosthea** k **Lecanora polytropa** v **Lecidella elaeochroma** ks **Lecidella scabra** kmv **Lecidella stigmatea** m **Lempholemma polyanthes** m **Lepraria incana** kms **Lepraria lobificans** kms **Leproloma vouauxii** km **Leptogium schraderi** v **Mycobilimbia sabuletorum** km **Opegrapha areniseda** k **Opegrapha calcarea** k **Opegrapha confluens** v **Opegrapha rupestris** k **Ophegrapha atra** s **Parmelia caperata** s **Parmelia mougeotii** v **Parmelia perlata** s **Parmelia revoluta** s **Parmelia soledians** s **Parmelia subaurifera** s **Parmelia subrudecta** s **Parmelia sulcata** s **Parmelia ulophylla** s **Phaeophyscia nigricans** km **Phaeophyscia orbicularis** kmsv **Physcia adscendens** kmsv **Physcia caesia** kmsv **Physcia dubia** ms **Physcia tenella** kmsv **Physconia grisea** kms **Placopyrenium trachyticum** k **Porina aenea** s **Porpidia soledizodes** mv **Psilolechia leprosa** k **Psilolechia lucida** km **Ramalina farinacea** s **Rhizocarpon obscuratum** v **Rinodina gennarii** kmsv **Sarcogyne regularis** km **Tephromela atra** m **Toninia aromatica** mv **Trapelia coarctata** km **Trapelia placodioides** km **Verrucaria calciseda** kv **Verrucaria erichsenii** v **Verrucaria glaucina** m **Verrucaria macrostoma** kmv **Verrucaria maculiformis** k **Verrucaria muralis** kmv **Verrucaria nigrescens** km **Verrucaria tectorum** km **Verrucaria viridula** km **Xanthoria calcicola** kmv **Xanthoria candelaria** s **Xanthoria parietina** kmsv **Xanthoria polycarpa** s